

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Besluit van Besluit van 2015, houdende voorschriften voor een experiment op het terrein van vraagfinanciering in het hoger onderwijs met het oog op verbetering van de kwaliteit, toegankelijkheid en doelmatigheid van het hoger onderwijs (Besluit experiment vraagfinanciering hoger onderwijs

Op de voordracht van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, van 2015, nr. WJZ/ (10537), directie Wetgeving en Juridische Zaken, gedaan mede namens Onze Minister van Economische Zaken;

Gelet op de artikelen 1.7a, eerste en tweede lid, van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van 2015, nr. W05./I);

Gezien het nader rapport van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, van 2015, nr. WJZ/ (..., directie Wetgeving en Juridische Zaken, uitgebracht mede namens Onze Minister van Economische Zaken;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel. Begripsbepalingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. wet: Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;
- b. Onze minister: Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en, voorzover het betreft het onderwijs en het onderzoek op het gebied van landbouw en natuurlijke omgeving, Onze Minister van Economische Zaken;
- c. Inspectie: de inspectie, bedoeld in de Wet op het onderwijstoezicht;
- d. Commissie doelmatigheid hoger onderwijs: de commissie, bedoeld in het Instellingsbesluit Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs
- e. accreditatie: accreditatie als bedoeld in artikel 1.1., onderdeel q van de wet.

- f. instelling voor hoger onderwijs: hogeschool als bedoeld in artikel 1.2, onderdeel a, of rechtspersoon voor hoger onderwijs als bedoeld in artikel 1.1, onderdeel aa, van de wet;
- g. bekostigde instelling voor hoger onderwijs: instelling voor hoger onderwijs als bedoeld in artikel 1.8 van de wet;
- h. bestuur: instellingsbestuur als bedoeld in artikel 1.1, onderdeel j, van de wet;
- i. hoger beroepsonderwijs: hoger onderwijs, bedoeld in artikel 1.1, onderdeel d, van de wet;
- j. opleiding: opleiding als bedoeld in artikel 7.3a, tweede lid, onderdeel a, van de wet;
- k. Ad-programma: Ad-programma als bedoeld in artikel 7.8a van de wet;
- l. deeltijds: deeltijds als bedoeld in artikel 7.7, eerste lid, van de wet;
- m. duaal: duaal als bedoeld in artikel 7.7, tweede lid, van de wet;
- n. studiepunt: studiepunt als bedoeld in artikel 7.4, eerste lid, van de wet;
- o. onderwijs- en examenregeling: onderwijs- en examenregeling als bedoeld in artikel 7.13 van de wet;
- p. experiment vraagfinanciering: experiment als bedoeld in artikel 2;
- q. Subsidieregeling: Subsidieregeling vraagfinanciering hoger onderwijs;
- r. deelnemende instelling: instelling voor hoger onderwijs als bedoeld in artikel 6;
- s. bekostigde deelnemende instelling: bekostigde instelling voor hoger onderwijs als bedoeld in artikel 6;
- t. toegelaten opleiding: opleiding als bedoeld in artikel 6;
- u. toegelaten Ad-programma: Ad-programma als bedoeld in artikel 6;
- v. voucher: subsidie als bedoeld in artikel 3 van de Subsidieregeling;
- w. module: hoger onderwijs als bedoeld in artikel 3 van de Subsidieregeling;
- x. instellingscollegegeld: instellingscollegegeld als bedoeld in artikel 7.46 van de wet;
- y. collegegeldverlaging: collegegeldverlaging, bedoeld in artikel 2, vierde lid.

Artikel 2. Inhoud experiment

1. Het bestuur van een bekostigde deelnemende instelling is vrij in de keuze van de vestigingsplaats van een toegelaten opleiding.
2. Het bestuur van een deelnemende instelling schrijft een student ten behoeve van wie de instelling aanspraak maakt op een voucher, in voor een module.
3. Het bestuur van een deelnemende instelling is bevoegd een student ten behoeve van wie de instelling aanspraak maakt op een voucher, in verband met de inschrijving voor een module collegegeld in rekening te brengen tot een maximumbedrag van €3.750. Artikel 7.46, tweede lid, tweede volzin, is van overeenkomstige toepassing.
4. Een student ten behoeve van wie de instelling aanspraak maakt op een voucher,, maakt geen aanspraak op wettelijk collegegeld als bedoeld in artikel 7.45a van de wet noch op vrijstelling dan wel vermindering van betaling van collegegeld als bedoeld in artikel 7.48 van de wet.
5. Een student ten behoeve van wie de instelling aanspraak maakt op een voucher, maakt jegens die instelling aanspraak op verlaging van het collegegeld, bedoeld in het derde lid, met €1.250.

Artikel 3. Doel van het experiment

Het doel van dit experiment is te onderzoeken of een combinatie van

- a. de vrijheid van vestigingsplaats van een opleiding;
- b. het bijzondere collegegeldregime, bedoeld in artikel 2;
- c. subsidieverlening als bedoeld in de Subsidieregeling; en
- d. een modulair aanbod van deeltijdse of duale opleidingen en Ad-programma's in het hoger beroepsonderwijs;

leiden tot een vraaggerichter en aantrekkelijker aanbod van hoger onderwijs van goede kwaliteit en tegen redelijke prijzen, voor zowel werkenden als werkgevers, en daardoor tot hogere deelname en diplomering in het hoger beroepsonderwijs.

Artikel 4. Duur van het experiment

Het experiment vraagfinanciering duurt van 1 september 2016 tot en met 31 augustus 2024.

Artikel 5. Afwijking van de wet

Met dit besluit wordt afgeweken van de artikelen 7.17, 7.32, vierde lid, 7.45a en 7.48 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

Artikel 6. Deelname aan het experiment

Aan het experiment vraagfinanciering kan uitsluitend worden deelgenomen door een instelling voor hoger onderwijs, die aanspraak maakt op een voucher.

Artikel 7. Verplichting tot het sluiten van een onderwijsovereenkomst

1. Het bestuur van een deelnemende instelling sluit met elke individuele student die zich wenst in te schrijven voor een module bij een toegelaten opleiding of een toegelaten Ad-programma, een onderwijsovereenkomst, waarin in ieder geval de onderwijsinspanningen van de deelnemende instelling jegens de student, de hoogte van het daarmee verbonden collegegeld en de wijze van betaling worden vastgelegd.
2. Het bestuur van een deelnemende instelling maakt in de onderwijs- en examenregeling bekend op welke wijze de onderwijsovereenkomst, bedoeld in het eerste lid, wordt gesloten en welke wederzijdse rechten en verplichtingen daarin in ieder geval worden vastgelegd.

Artikel 8. Informatieplichten in verband met de deelname aan het experiment

1. Van 2017 tot en met 2021 rapporteert het bestuur van een deelnemende instelling jaarlijks over de uitvoering van het experiment vraagfinanciering in het voorafgaande kalenderjaar.
2. In 2021 rapporteert het bestuur van een deelnemende instelling over de uitvoering van het experiment vraagfinanciering in het tijdvak 2016 tot en met 2020.
3. Het bestuur van een bekostigde deelnemende instelling neemt de rapportages, bedoeld in het eerste en tweede lid, op in het verslag, bedoeld in artikel 2.9 van de wet.
4. Het bestuur van een deelnemende instelling verstrekt desgevraagd nadere informatie aan Onze minister in verband met de deelname aan en monitoring van het experiment vraagfinanciering.

Artikel 9. Informatieplichten in verband met de deelname door studenten

1. Het bestuur van de deelnemende instelling zendt jaarlijks de volgende gegevens aan Onze minister:
 - a. de instroom van studenten met collegegeldverlaging in de toegelaten opleidingen en de toegelaten Ad-programma's;
 - b. de gemiddelde verblijfsduur van studenten met collegegeldverlaging in de toegelaten opleidingen en de toegelaten Ad-programma's;

- c. de hoogte van het gevraagde collegegeld en van andere eigen bijdragen ten behoeve van het aanbieden van modules bij de toegelaten opleidingen of de toegelaten Ad-programma's;
 - d. de hoogte van het gevraagde instellingscollegegeld voor studenten die aan de toegelaten opleidingen of de toegelaten Ad-programma's studeren zonder collegegeldverlaging ;
 - e. het aantal vouchers per student in de toegelaten opleidingen of de toegelaten Ad-programma's;
 - f. de tijdstippen waarop studenten aan de toegelaten opleidingen of de toegelaten Ad-programma's een beroep hebben gedaan op collegegeldverlaging;
 - g. het aantal studenten met collegegeldverlaging dat de toegelaten opleidingen met een diploma heeft afgesloten;
 - h. het aantal studenten met collegegeldverlaging dat het totale aantal studiepunten behorend bij de vouchers heeft behaald.
2. De gegevens, bedoeld in het eerste lid, worden voorzien van een accountantsverklaring aan Onze minister gezonden.
3. Het bestuur van een bekostigde deelnemende instelling neemt de informatie, bedoeld in het eerste en tweede lid, op in het verslag, bedoeld in artikel 2.9 van de wet.

Artikel 10. Informatieplicht jegens studenten

Het bestuur van een deelnemende instelling is verplicht tijdig zodanige informatie aan studenten en aanstaande studenten te verstrekken over de deelname aan en inrichting van het experiment dat het hen in staat stelt zich voorafgaand aan de inschrijving een goed oordeel te vormen over de gevolgen daarvan, in het bijzonder in verband met het verlies van de aanspraak op wettelijk collegegeld.

Artikel 11. Overige verplichtingen

1. Het bestuur van een bekostigde deelnemende instelling stelt het medezeggenschapsorgaan in de gelegenheid te adviseren over de hoogte van het collegegeld.
2. Het bestuur van een deelnemende instelling voert het experiment cohortsgewijs uit.
3. Onze minister kan een deelnemende instelling in verband met het experiment vraagfinanciering andere, op de individuele instelling voor hoger onderwijs of op een categorie instellingen voor hoger onderwijs afgestemde, verplichtingen opleggen.

Artikel 12. Evaluatiewijze

1. Onze minister evalueert uiterlijk in 2021 het experiment vraagfinanciering.
2. Onze minister evalueert het experiment tussentijds in 2018.
3. Onze minister kan zich in het kader van de evaluatie, bedoeld in het eerste lid en het tweede lid, laten bijstaan door een van Onze minister onafhankelijke deskundige.
4. Onze minister stelt de inspectie en de Commissie doelmatigheid hoger onderwijs in de gelegenheid hun zienswijze naar voren te brengen naar aanleiding van een ontwerp van een verslag als bedoeld in artikel 1.7a, vijfde lid, van de wet.

Artikel 13. Evaluatiecriteria en aandachtspunten

1. Onze minister evalueert het experiment vraagfinanciering op basis van de volgende criteria:
 - a. de mate waarin het experiment leidt tot een vraaggerichter en flexibeler aanbod;

- b. de mate waarin het aanbod van goede kwaliteit is en tegen redelijke prijzen wordt aangeboden;
 - c. de mate waarin de aspecten, bedoeld onder a en b, leiden tot een toename van studenten aan deeltijdse en duale opleidingen;
 - d. de mate waarin de aspecten, bedoeld onder a en b, leiden tot een toename van gediplomeerden;
 - e. de mate waarin de aspecten, bedoeld onder a en b, effect hebben op de studievoortgang, zich uitend in de mate waarin studenten succesvol zijn in het behalen van het aantal punten verbonden aan een module, en de mate waarin modules worden gestapeld;
 - f. de mate waarin de kosten toenemen, waaronder de kosten voor studenten, voor het Rijk en voor werkgevers;
 - g. de mate waarin de wijze waarop het experiment vraagfinanciering is vormgegeven doelmatig is, mede in relatie tot de administratieve lasten.
2. Bij de evaluatie zal aandacht worden geschonken aan de volgende effecten:
- a. effecten op ontwikkeling van aard en inrichting van de opleidingen, waaronder het leveren van maatwerk, de aansluiting bij de vraag van werkgevers en werknemers en de toename of afname van het aantal opleidingen;
 - b. effecten op omvang van het aanbod;
 - c. effecten op de kwaliteit van opleidingen onder meer op basis van gegevens over studenttevredenheid en werkgeverstevredenheid en op basis van accreditatie en oordelen van de Inspectie;
 - d. effecten op de arbeidsmarktpositie van studenten; en
 - e. effecten op de omvang van private investeringen in opleidingen.

Artikel 14. Tussentijdse beëindiging

Onze minister kan het experiment vraagfinanciering bij een deelnemende instelling geheel of gedeeltelijk beëindigen, indien:

- a. de deelname door studenten sterk afneemt; of
- b. de diplomagerichtheid sterk afneemt;
- c. op verzoek van een bestuur van een deelnemende instelling: indien de deelname en financiële haalbaarheid sterk afwijken van de verwachtingen;
- d. de desbetreffende deelnemende instelling de voorschriften van dit besluit niet naar behoren naleeft; of
- e. door de wijze van uitvoering van het experiment vraagfinanciering afbreuk wordt gedaan aan de kwaliteit of toegankelijkheid van het hoger onderwijs.

Artikel 15. Zorgplicht jegens studenten

Een bestuur van een deelnemende instelling zorgt ervoor dat in geval van beëindiging op enig moment van een experiment de onderwijscontinuïteit voor de betrokken studenten is gewaarborgd.

Artikel 16. Inwerkingtreding en vervaldatum

Dit besluit treedt in werking op 1 september 2016 en vervalt op 1 september 2024.

Artikel 17. Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit experiment vraagfinanciering hoger onderwijs.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

De Minister van Economische Zaken,

Nota van toelichting

Algemeen

1. Inleiding

De deelname van volwassenen aan het bekostigde deeltijd hoger onderwijs neemt in Nederland al jaren af. Tegelijkertijd is de verwachting dat de komende jaren de vraag naar hoger opgeleiden op de arbeidsmarkt harder zal blijven stijgen dan het aanbod van hoger opgeleiden. Mede door verdergaande automatisering en robotisering komen beroepen in het middensegment van de arbeidsmarkt onder druk te staan. Naast een continue opgave tot om- en bijscholing op alle niveaus omdat de wereld voortdurend verandert, is het dus ook noodzakelijk dat jongeren goed geïnformeerde studiekeuzes maken, dat nieuwe opleidingen gemakkelijk kunnen ontstaan en dat volwassenen mogelijkheden worden geboden zich op te scholen naar een hoger kwalificatieniveau. Het kabinet heeft een aantal maatregelen aangekondigd om de leercultuur in Nederland te bevorderen. Om echt te komen tot een leercultuur is het noodzakelijk dat werknemers, het bedrijfsleven, zelfstandigen, onderwijsinstellingen en de regio's actief aan de slag gaan en meer dan nu het geval is aandacht besteden aan het op peil houden en ontwikkelen van nieuwe kennis en vaardigheden. Werkenden en werkgevers moeten blijvende aandacht voor ontwikkeling van kennis en vaardigheden gaan zien als een vanzelfsprekend onderdeel van het arbeidsproces. Daarbij is van belang dat er ruimte is om te komen tot een scholingsaanbod voor volwassenen dat aansluit bij de behoeften van werkenden en de samenleving als geheel. Onderzocht moet worden hoe dat aanbod flexibeler en vraaggerichter kan worden gemaakt, zodanig dat het aansluit bij wat mensen al aan vaardigheden en kennis hebben, en bij de arbeidsmarkt behoefte. Het experiment vraagfinanciering beoogt bij te dragen aan dat onderzoek.

2. Advies van de Commissie Rinnooy Kan

De commissie Rinnooy Kan heeft geadviseerd te experimenteren met vraagfinanciering in het deeltijd hoger onderwijs. De commissie deed hierbij het volgende voorstel: "Bij vraagfinanciering ontvangen studenten beurzen of vouchers die zij kunnen gebruiken voor diplomagerichte deelname aan (modulen van) geaccrediteerde opleidingen van publieke of private aanbieders. Vraagfinanciering stimuleert instellingen vraaggerichter te gaan werken en tot een meer aansprekende, flexibele inrichting van het deeltijdonderwijs te komen. Bij vraagfinanciering zijn de huidige publieke aanbieders niet meer gebonden aan beperkingen ten aanzien van vestigingsplaats en mogen zij studenten ook werven en inschrijven voor deelname aan onderdelen van deeltijdopleidingen, zodat gefaseerde deelname mogelijk wordt voor volwassen duale en deeltijdstudenten. Er is op die punten dan sprake van een gelijk speelveld tussen publieke en private aanbieders. En vraagfinanciering stimuleert naar verwachting de vraag van volwassenen, doordat de vouchers hen prikkelen tot deelname aan deeltijdopleidingen."

Hoewel vraagfinanciering voordelen heeft, adviseert de commissie niet om over te gaan tot brede invoering van vraagfinanciering, maar om eerst te experimenteren. De effecten op toename van deelname en diplomering zijn onvoldoende zeker en voorspelbaar. De positieve effecten die gevonden zijn in buitenlandse empirische studies zijn niet zonder meer een garantie voor effecten in de Nederlandse context. Het experiment moet daarom worden benut om ervaring op te doen met de vormgeving van vraagfinanciering en inzicht te krijgen in de effecten op deelname, diplomering, kwaliteit en ontwikkeling van het aanbod. De opzet van het experiment moet zodanig

representatief zijn dat de resultaten van de effectmeting te generaliseren zijn en een gedegen basis opleveren voor besluitvorming over toekomstig beleid.

De commissie stelt voor een experiment met vraagfinanciering uit te voeren in niet-bekostigde deeltijd masteropleidingen en bij zowel bekostigde als niet bekostigde deeltijdopleidingen Associate degree en hbo-bachelor. Voor geselecteerde opleidingen worden voucherbedragen beschikbaar gesteld voor deelname aan opleidingsonderdelen van substantiële omvang (per 30 studiepunten) en wordt diplomagerichte deelname gestimuleerd met diplomabonussen. De vouchers kunnen door duale en deeltijdstudenten worden besteed bij zowel private als publieke aanbieders van geaccrediteerde deeltijdopleidingen. Specifieke doelgroepen, zoals werkzoekenden, zouden ook gebruik moeten kunnen maken van vouchers. Bekostigde deeltijdopleidingen die deelnemen aan het experiment zien op vrijwillige basis af van reguliere (aanbod)bekostiging voor alle nieuwe instromende studenten, zijn vrij in de keuze van vestigingsplaats en mogen studenten werven en inschrijven voor gefaseerde deelname aan onderdelen van deeltijdopleidingen.

De commissie stelt voor alleen in het hbo te experimenteren omdat er in het wo nauwelijks niet-bekostigd geaccrediteerd aanbod is, terwijl er in het hbo sprake is van een groot aanbod van niet-bekostigde geaccrediteerde opleidingen. Daardoor is in het hbo ook meer behoefte aan een gelijk spelveld tussen bekostigde en niet-bekostigde instellingen.

3. Kabinetsstandpunt naar aanleiding van advies Rinnooy Kan

Het kabinet deelt de analyse van de commissie Rinnooy Kan en heeft daarom besloten in te zetten op een experiment met vraagfinanciering in het hoger beroepsonderwijs. Doel van het experiment is te onderzoeken in hoeverre vraagfinanciering in combinatie met mogelijkheden voor een flexibeler aanbod daadwerkelijk leidt tot een meer vraaggericht en aantrekkelijker aanbod van goede kwaliteit en tegen redelijke prijzen voor werkenden en werkgevers en daardoor tot hogere deelname en diplomering. Het experiment is een succes wanneer er een onderwijsaanbod tot stand komt dat daadwerkelijk beter aansluit bij de behoeften van studenten en werkgevers, blijkt uit een hogere deelname en meer diploma's en een hogere investeringsbereidheid bij werkgevers. Daarbij moeten de effecten in het juiste perspectief worden gezien. Het gaat er uiteindelijk om een integrale afweging te maken van de effecten op deelname, studiesucces, kwaliteit en de kosten die met de systematiek gemoeid zijn. Een toename op zich zegt nog niet zo veel, het gaat erom uiteindelijk de afweging te maken of de systematiek van vraagfinanciering leidt tot een betere situatie dan het huidige beleid, waarbij succesvolle deelname aan diplomagerichte trajecten en afronding met een diploma de bovenhand zal moeten voeren boven het deelnemen aan losse onderdelen van opleidingen.

4. Samenhang met het experiment leeruitkomsten

Het experiment vraagfinanciering kent een sterke samenhang met het experiment leeruitkomsten, dat in een afzonderlijke AMvB is vormgegeven. In bedoeld experiment wordt op experimentele basis de omslag mogelijk gemaakt van aanbodgericht onderwijs naar flexibel en vraaggericht onderwijs, waarin de lerende volwassene centraal staat. Door ruimte te bieden voor flexibilisering en door validering, werkend leren en online leren te versterken zou kunnen worden bijgedragen aan het versterken van de aantrekkelijkheid van het aanbod van opleidingen voor volwassenen en een vraaggerichte samenwerking met de arbeidsmarkt. Het experiment leeruitkomsten biedt een goede mogelijkheid om te onderzoeken wat de effecten zijn van het werken met flexibele trajecten op basis van leeruitkomsten, en waar mogelijke knelpunten liggen.

De doelstellingen van beide experimenten zijn vergelijkbaar: beiden zijn gericht op het vraaggericht en flexibeler maken van het deeltijd hoger onderwijs en het vergroten van deelname en diplomering. De combinatie van de experimenten versterkt de mogelijkheden tot maatwerk en vraaggericht aanbod. Daarom krijgen instellingen die deelnemen aan het experiment vraagfinanciering voorrang bij deelname aan het experiment leeruitkomsten. De schaal van de experimenten zal van elkaar verschillen. Het experiment leeruitkomsten is gericht op alle opleidingen deeltijd en duaal hoger onderwijs in alle sectoren. Het experiment vraagfinanciering betreft alleen het hoger beroepsonderwijs (deeltijds en duaal) en wordt gestart voor opleidingen in een beperkt aantal sectoren: techniek (incl. ICT), zorg en welzijn. Deze sectoren staan voor een aanzienlijke uitdaging om in de toekomst over voldoende en goed gekwalificeerde medewerkers te beschikken. Een flexibel, vraaggericht aanbod kan hieraan een bijdrage leveren. Het experiment vraagfinanciering zet, naast het experiment leeruitkomsten, een eerste stap naar een vraaggericht en flexibel aanbod door ook de financieringsstructuur vraaggericht te maken (vouchers voor deelname aan opleidingen bij bekostigde of niet-bekostigde geaccrediteerde instellingen) en door het mogelijk te maken dat ook bekostigde hogescholen studenten kunnen werven en inschrijven voor gefaseerde modulaire deelname aan geaccrediteerde opleidingen en vestigingsplaatsonafhankelijk kunnen werken.

5. Samenhang met de Subsidieregeling vraagfinanciering hoger onderwijs

De financiële kant van het experiment wordt geregeld in de Subsidieregeling vraagfinanciering hoger onderwijs, gebaseerd op de WOOS. Voor instellingen is het mogelijk tot uiterlijk 15 oktober 2015 een aanvraag in te dienen in het kader van de Subsidieregeling vraagfinanciering hoger onderwijs.

De subsidieregeling houdt in het kort het volgende in.

- o Bij inschrijving voor (onderdelen van) een geaccrediteerde duale of deeltijdopleiding in de sectoren techniek (incl. ICT), zorg en welzijn die onderdeel uitmaakt van het experiment kan een student aanspraak maken op een voucher.
- o Studenten die aanspraak kunnen maken op een voucher, schrijven zich in voor de opleiding en voor in totaal 30 studiepunten per keer.
- o Bij inschrijving door de student, ontvangt de deelnemende instelling van DUO het voucherbedrag. De student ontvangt dus zelf nooit het geldbedrag van de voucher. De student maakt jegens de instelling aanspraak op verlaging van het collegegeld met 1.250 euro per module van 30 studiepunten. Dat is in dit besluit vastgelegd.
- o Bij de vouchers wordt het bestaande 'één bachelor, één master principe' toegepast. Als een student nog niet eerder een bachelor respectievelijk mastergraad in het bekostigde hoger onderwijs heeft gehaald, kan de student dus aanspraak maken op vouchers voor een duale of deeltijdopleiding in de experimenten vraagfinanciering. Wanneer zij deelnemen aan een opleiding binnen het experiment, studeren deze studenten via de vouchersystematiek.
- o De bestaande uitzonderingsregeling voor tweede studies in de sectoren Zorg en Onderwijs zal eveneens van toepassing zijn. Dat betekent dat studenten die een tweede opleiding willen doen gericht op Zorg of Onderwijs aanspraak kunnen maken op vouchers, indien hun eerste opleiding op hetzelfde niveau niet gericht was op de sectoren Zorg of Onderwijs, en indien de opleiding beschikbaar is binnen het experiment. Vouchers vertegenwoordigen een geldelijke waarde van 1.250 euro per 30 studiepunten/e.c. Dat betekent dat de vouchers een waarde hebben van 2.500 euro per studiejaar van nominaal 60 e.c.
- o Bij voldoende voortgang maakt de student aanspraak op een volgende voucher. Een student kan in totaal 8 vouchers aanvragen t.b.v. deelname aan de gehele opleiding en ter waarde van maximaal de nominale omvang van de opleiding in studiepunten.

Voor een Associate degree-programma is dat 120 studiepunten, voor een hbo-bacheloropleiding 240 studiepunten.

o De deelnemende opleiding ontvangt een diplomabekostiging van 25% (zijnde € 3.333 euro bij een hbo-bacheloropleiding van 240 e.c.) per afgestudeerde, bij diplomering van studenten die de bacheloropleiding hebben doorlopen met vouchers binnen de experimenten vraagfinanciering.

o Voor de deelnemende bekostigde opleidingen geldt een overgangperiode. Om de vraagfinanciering geleidelijk door te voeren ontvangen deelnemende bekostigde opleidingen die vanaf de start van het experiment per 1 september 2016 deelnemen, een vast startbedrag ter hoogte van 50.000 euro in het eerste en in het tweede jaar van de experimenten.

6. Inhoud van het experiment vraagfinanciering

In het experiment vraagfinanciering ontvangen bekostigde instellingen niet langer de reguliere bekostiging. In plaats daarvan ontvangen zij ten behoeve van studenten, die nog niet eerder een bachelor- of masterdiploma in het hbo hebben gehaald, vouchers. Studenten maken aanspraak op deze vouchers in de vorm van collegegeldverlaging. Daarmee kunnen zij kiezen voor onderdelen van een geaccrediteerde opleiding aan zowel publiek bekostigde als niet-bekostigde instellingen en mogen instellingen – binnen een bandbreedte – de hoogte van het collegegeld zelf bepalen.

Alle aspecten waarbij wordt afgeweken van de WHW worden in dit besluit geregeld. Artikel 1.7a van de WHW vereist in geval van een experiment waarbij wordt afgeweken van de wet, namelijk regeling op het niveau van een AMvB.

Instellingen zijn op grond van dit besluit vrij prijzen te bepalen voor de modules, waarbij wel sprake zal zijn van een bandbreedte. De voucher heeft als waarde maximaal een bedrag van €1.250 per 30 studiepunten. Mocht het gevraagde collegegeld lager zijn, dan ontvangt de instelling ook minder subsidie. Het maximum tarief voor het collegegeld dat de instelling in rekening brengt ligt op €3.750 per 30 studiepunten.

De hoogte van het collegegeld en de onderwijsinspanning die daar tegenover staat worden vastgelegd in een overeenkomst tussen instelling en student. Deze overeenkomst komt onder meer in de plaats van de wettelijke bepalingen inzake de aanspraak op wettelijk collegegeld en vermindering en vrijstelling daarvan. Ook de aspecten die samenhangen met betaling en terugbetaling zullen in de overeenkomst geregeld kunnen worden.

Met de hierboven beschreven bandbreedte wordt aangesloten bij het gemiddelde instellingscollegegeld dat door hogescholen wordt gevraagd. Instellingen kunnen een tarief vaststellen tot aan dit maximum, maar kunnen er ook onder blijven. De student betaalt niet het hele tarief, maar verlaagd met 1250 euro. Het is de bedoeling dat ook de werkgever bijdraagt. Voor de student betekent dit dat, als de werkgever co-financiert, de eigen bijdrage ongeveer vergelijkbaar is met het huidige wettelijke collegegeld (naar rato van 30 studiepunten). Het is nadrukkelijk de bedoeling dat werkgevers meer betrokken zullen zijn bij het onderwijs en investeren in de opleiding van hun werknemers

Er gelden bij het experiment vraagfinanciering geen beperkingen ten aanzien van de locatie waar aan het onderwijs kan worden deelgenomen.

7. Doel van het experiment vraagfinanciering

Door middel van dit experiment wordt onderzocht of vraagfinanciering tot een hogere deelname aan het deeltijd hoger onderwijs en betere mogelijkheden voor studenten om alsnog een diploma in het hbo te behalen, leidt. Dit zou aansluiten aan bij de grote behoefte die er is op de arbeidsmarkt aan een hoger opleidingsniveau en een betere

match tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Doel van het experiment is te onderzoeken in hoeverre vraagfinanciering in combinatie met mogelijkheden voor een flexibeler aanbod daadwerkelijk leidt tot een meer vraaggericht en aantrekkelijker aanbod van goede kwaliteit en tegen redelijke prijzen, voor werkenden en werkgevers, en daardoor tot hogere deelname en diplomering.

De experimenten zijn een succes wanneer er een onderwijsaanbod tot stand komt dat daadwerkelijk beter aansluit bij de behoeften van studenten en werkgevers, blijkend uit een hogere deelname en meer diploma's, en een hogere investeringsbereidheid bij werkgevers. Daarbij moeten de effecten in het juiste perspectief worden gezien. Het gaat er uiteindelijk om een integrale afweging te maken van de effecten op deelname, studiesucces, kwaliteit en de kosten die met de systematiek gemoeid zijn. Een toename op zich zegt nog niet zo veel, het gaat erom uiteindelijk de afweging te maken of de systematiek van vraagfinanciering leidt tot een betere situatie dan het huidige beleid, waarbij succesvolle deelname aan diplomagerichte trajecten de bovenhand zal moeten voeren boven het deelnemen aan losse cursussen.

8. Duur van het experiment

De experimenteer-AMvB zal een duur kennen van acht jaar. De deelname wordt bepaald door de Subsidieregeling vraagfinanciering hoger onderwijs. Een daarop gebaseerde subsidieaanspraak leidt "automatisch" tot deelname aan het experiment vraagfinanciering.

De experimenten hebben in eerste instantie betrekking op drie instroomjaren. Dit zijn dus de nieuwe cohorten studenten die in de jaren september 2016-september 2017 tot en met september 2018-september 2019, aanspraak maken op vouchers (collegegeldverlaging) en aldus deelnemen aan het experiment.

Na een eerste tussentijdse evaluatie in 2018 wordt besloten of er nog eens drie nieuwe cohorten tot het experiment worden toegelaten. Bij de eindevaluatie in 2021 wordt besloten of en hoe wordt overgegaan tot structurele verankering van (delen van) het experiment vraagfinanciering en over het in gang zetten van het wetgevingstraject hiertoe.

9. Relevante branches, Hbo-opleidingen en Ad-programma's

De reikwijdte van het experiment wordt mede begrensd door de bijlage die bij de Subsidieregeling vraagfinanciering hoger onderwijs is vastgesteld. Deze bijlage bevat een limitatieve opsomming van in aanmerking komende opleidingen en Ad-programma's.

De experimenten worden uitgevoerd in geaccrediteerde duale en deeltijdopleidingen in het hbo, leidend tot een graad (Associate degree of bachelor). Het gaat hierbij om duale of deeltijdopleidingen gericht op de sectoren techniek (inclusief ICT), zorg en welzijn. Branche- en werkgeversorganisaties hebben in een inventarisatie beargumenteerd met name behoefte te hebben aan het opleiden van medewerkers in die opleidingsrichtingen. Dit zijn sectoren die voor een aanzienlijke uitdaging staan om in de toekomst te beschikken over voldoende en goed gekwalificeerde medewerkers en die daarom behoefte hebben aan een goed, flexibel en vraaggericht onderwijsaanbod. Voor wat betreft de technieksector is al langere tijd bekend dat grote tekorten dreigen. Daarbij is de technieksector bij uitstek een sector die onder invloed van technologische en mondiale ontwikkelingen voortdurend verandert, waardoor een leven lang leren hier van fundamenteel belang is. Ook in bepaalde onderdelen van de zorgsector worden, gezien de veranderende zorgvraag door voortzettende vergrijzing, in de toekomst tekorten verwacht. De grote vraag naar personeel, in combinatie met de snelle technologische

ontwikkeling en verschillende stelselwijzigingen, leiden ertoe dat daar op korte termijn grote behoefte is aan om-, bij- en vooral ook opscholing.

Deeltijdopleidingen van de hiervoor bedoelde opleidingen maken deel uit van het experiment vraagfinanciering. Het is mogelijk dat een instelling die een van deze opleidingen nu alleen in voltijd (geaccrediteerd) aanbiedt, deze voor deelname aan de experimenten ook in deeltijdvorm gaat aanbieden. Binnen de geselecteerde opleidingen die deelnemen aan het experiment zal het mogelijk zijn dat instellingen die deze opleiding nieuw starten, toetreden tot het experiment. Hiertoe gelden de normale procedures rond accreditatie. De Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs is ten behoeve van dit experiment aangepast namelijk zodanig dat toetredende opleidingen per definitie doelmatig worden geacht. Als duidelijk is dat de experimenten aflopen, zullen deze nieuwe opleidingen opnieuw voor een macrodoelmatigheidsprocedure moeten worden voorgelegd. Ook dat is bij bedoelde wijziging vastgelegd.

10. Start van het experiment vraagfinanciering

De bekostigde instellingen krijgen tot 15 oktober 2015 de tijd aanvragen in te dienen op de Subsidieregeling experiment vraagfinanciering hoger onderwijs. De besluitvorming op basis van de Subsidieregeling vraagfinanciering hoger onderwijs regeling is bepalend voor de deelname aan het experiment en voor de toekenning van startsubsidies.

Na inwerkingtreding van de AMvB worden de experimenten met ingang van september 2016 geïmplementeerd. Financiering middels vouchers vindt plaats voor studenten die vanaf de start van deelname aan de experimenten vraagfinanciering instromen. Er is sprake van een cohortsgewijze invoering. Dat betekent dat voor ingeschreven studenten van bekostigde opleidingen die reeds voor de start van het experiment zijn ingestroomd de reguliere bekostigingssystematiek van toepassing blijft. Alleen studenten die nieuw met een opleiding starten kunnen aan het experiment deelnemen.

Voor het experiment leeruitkomsten kunnen instellingen voor hoger onderwijs (bekostigd en niet-bekostigd, hbo en wo) eveneens medio oktober van dit jaar een beroep op een subsidieregeling doen (Subsidieregeling flexibel hoger onderwijs).

Alle opleidingen deeltijd en duaal hoger onderwijs kunnen voor subsidie op grond van die regeling in aanmerking komen (Associate degree, bachelor en master). Het betreft een tenderprocedure waarin aanvragen op grond van de beoordeling van kwaliteit worden gerangschikt door een onafhankelijke commissie. Vanwege de samenhang met het experiment vraagfinanciering zal hierbij voorrang worden gegeven aan instellingen die deel willen nemen aan zowel het experiment vraagfinanciering als het experiment leeruitkomsten. In de het Besluit experimenten flexibel hoger onderwijs wordt de juridische grondslag vastgelegd voor flexibele inrichting van opleidingen in het experiment vraagfinanciering. De planning is dat ook deze AMvB in het voorjaar van 2016 wordt vastgesteld en gepubliceerd.

11. Evaluatie

Aan de experimenten worden effectmetingen en monitoring gekoppeld, waarvoor instellingen en werkgevers de benodigde, geverifieerde data leveren. In 2018 zullen de resultaten van de eerste tussenmeting bekend zijn. Indien tussentijdse effectmetingen positieve uitkomsten laten zien, kan de minister besluiten tot het openstellen van de experimenten voor drie nieuwe cohorten om te voorkomen dat een succesvolle aanpak tijdelijk moet worden stopgezet, en tot beperkte uitbreiding van de experimenten naar andere opleidingen. In 2021 zal de eindevaluatie plaatsvinden.

Indien de experimenten niet tot de gewenste effecten leiden, zal de instroom in de experimenten na het tussentijdse beslismoment (2018) of bij de eindevaluatie (2021) stopgezet worden. De met vouchers ingestroomde cohorten zullen dan in principe nog

wel met vouchers verder studeren. Voor de nieuwe instroom vanaf september 2019 keren de deelnemende publieke opleidingen terug naar de op dat moment geldende reguliere bekostiging. Na afloop van het experiment keren de deelnemende publieke opleidingen geheel terug naar de op dat moment geldende reguliere bekostiging.

Een zuiver experiment, waarbij op een eenduidige manier effecten van de interventie zijn vast te stellen die in dezelfde mate zullen gelden bij landelijke invoering van een systeem van vraagfinanciering, zal om verschillende redenen nooit mogelijk zijn: onder andere vanwege de vrijwillige deelname aan experimenten, de verschillen tussen sectoren die wel en niet deelnemen aan experimenten, de uitwijkmogelijkheden en het ontbreken van een zuivere controlegroep. Dit maakt een uitgebreide evaluatie, waarbij kwantitatieve en kwalitatieve informatie in perspectief worden gezet, extra van belang, om onderbouwde uitspraken te kunnen doen over de effecten van vraagfinanciering. De kritische succesfactoren zullen de meeste nadruk in de effectmeting hebben, maar daarnaast zal een breder palet aan effecten worden onderzocht, waarbij instellingen en werkgevers de benodigde, geverifieerde data aan zullen leveren.

Kritische succesfactoren, in onderlinge samenhang:

- Toegenomen kwaliteit (flexibiliteit, vraaggerichtheid) doorwerkend in:
 - o Toename van aantallen deelnemers aan opleidingen (ten opzichte van deelname in het verleden, deelname tijdens de experimenten van studenten met en zonder vouchers)
 - o Toename van aantallen en percentages gediplomeerden en studievoortgang
- Effect op kosten van de systematiek, waaronder de kosten voor studenten, de overheid en investeringsbereidheid van werkgevers.

Overige te onderzoeken effecten:

- Effecten op ontwikkeling van aard en inrichting opleidingen (leveren van maatwerk, aansluiting bij vraag werkgevers/werknemers, toe- of afname aantal opleidingen)
- Effecten op kwaliteit van opleidingen (op basis van gegevens over studenttevredenheid (NSE), werkgeverstevredenheid en waar relevant accreditatie/Inspectie)
- Effect op de arbeidsmarktpositie deelnemers (zoals promotie, nieuwe baan)
- Effecten op verdringing private investeringen in deelname aan opleidingen
- Effecten op switchgedrag en veranderingen in opleidingskeuze
- Administratieve lasten en uitvoerbaarheid bij de overheid, hogescholen en werknemers/werkgevers.

De effectmeting zal gepaard gaan met uitgebreide kwalitatieve evaluaties om zo voldoende inzicht te krijgen in de betekenis van de gevonden effecten. Effecten moeten in het juiste perspectief worden gezien. Het gaat er uiteindelijk om een integrale afweging te maken van de effecten op deelname, studiesucces, kwaliteit en de kosten die daarmee gemoeid zijn.

12. Tussentijdse beëindiging

De minister kan in uitzonderlijke gevallen de experimenten tussentijds stopzetten. Dit kan wanneer de deelname sterk afneemt ten opzichte van het huidige aantal deelnemers, wanneer de kwaliteit van de opleidingen in gevaar komt (blijkend uit signalen van de NVAO of Inspectie) of wanneer er duidelijke signalen zijn dat de diplomagerichtheid sterk afneemt, bijvoorbeeld wanneer studenten alleen eenmalig een voucher aanvragen, en geen vervolgaanvragen doen. Opleidingen kunnen in uitzonderlijke gevallen tussentijds terugkeren naar de oude situatie indien de deelname en financiële haalbaarheid sterk afwijken van de (gerechtvaardigde) verwachtingen. Er

zal voor deze situatie een procedure zijn waarbij individuele opleidingen, na overleg met hun stakeholders en OCW, hun deelname aan het experiment tussentijds kunnen beëindigen.

13. Zorgplicht voor studenten

Wanneer na de eerste tussenevaluatie wordt besloten dat er geen vervolg aan het experiment wordt gegeven (geen openstelling voor nieuwe cohorten), dan geldt voor studenten die op dat moment in het experiment nog recht zouden hebben op volgende vouchers, dat zij dan nog tot aan het einde van de looptijd het experiment (tot 1 september 2024) de mogelijkheid krijgen hun opleiding met vouchers af te ronden. In principe krijgen studenten bij de start van de experimenten 2,5 maal de nominale duur van de opleiding de tijd om hun studie af te ronden. Het kan daarom voorkomen dat de experimenten aflopen terwijl nog niet alle studenten klaar zijn met hun studie en zij bij structurele verankering van het experiment nog in aanmerking zouden zijn gekomen voor vervolgvouchers. Voor deze studenten zal in overleg met instellingen worden bekeken hoe zij zoveel mogelijk op de in eerste instantie bedoelde manier hun studie af kunnen ronden.

12. Administratieve lasten

De administratieve lasten in het kader van deze AMvB zijn beperkt tot de noodzakelijke elementen. Instellingen die subsidie ontvangen in het kader van de subsidieregeling vraagfinanciering doen automatisch mee aan het experiment vraagfinanciering. Er is dan ook geen inschrijving nodig. Wel is sprake van informatieverplichtingen ten behoeve van de evaluatie van het experiment. Ook dienen instellingen een onderwijsovereenkomst met studenten op te stellen, dit kan een standaardformat zijn. De gemiddelde administratieve lasten per jaar zijn in totaal 23.000 euro voor alle deelnemende instellingen gezamenlijk (bij 14 deelnemende instellingen).

13. Adviezen en overleg

Er is met de VH, de NRTO en VNO-NCW/MKB-Nederland constructief en intensief gesproken over het kader waarbinnen de experimenten plaats kunnen vinden en de opleidingen die aan het experiment kunnen meedoen. Daarnaast is uitgebreid overleg gevoerd met bekostigde en niet-bekostigde hogescholen, die (op vrijwillige basis) betrokken zijn, en met brancheorganisaties uit de zorg en welzijn en de technieksector. Het gaat om FME, Metaalunie, Uneto-VNI, NL ICT, VGN, Actiz, NVZ, GGZ Nederland en de MO-groep.

Verder is het commentaar gevraagd van de LSvB, ISO en FNV. [PM]

14. Voorhangprocedure

[PM]

15. Gevolgen voor de Rijksbegroting

Geen.

16. Uitvoering en handhaafbaarheid

[PM]

Artikelen

(PM)

Deze toelichting wordt mede gegeven namens de Minister van Economische Zaken.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

De Minister van Economische Zaken,